

KAP. 4

Hver måned i årets løb fortæller vi om de mennesker, visioner og magtkampe, der skabte et af Danmarks stærkeste fagforbund.

ÉT SAMLET FORBUND

Da staten i 1938 overtog arresthusene – herunder Vestre Fængsel – fra landets kommuner, gav det anledning til at samle Fængselsforbundet i ét forbund. Indtil dette tidspunkt var de ansatte i fængslerne organiseret i et kludetæppe af foreninger.

Af Søren Gregersen

I 1913 var det godt nok lykkedes at oprette et landsforbund for fængselsbetjente, men det var faktisk kun betjentene fra fængslerne i Horsens, Nyborg og Vridsløselille, som var en del af forbundet.

I 1917 kom betjentene fra kvindefængslet på Christianshavn med på vognen. Og senere tilsluttede betjentene fra kvindefængslet i Vestre Fængsel og betjentene fra arbejds huset i Sønder Omme sig.

Men de øvrige betjente i København var ikke en del af landsforbundet. De var organiseret i Arrestfunktionærernes Organisation. En organisation, som senere ændrede navn til Fængselsfunktionærernes Organisation (FO). Tilsvarende havde håndværkere og ledere deres egne foreninger. Og provinsens arrestbetjente var slet ikke organiserede.

Det lyder en smule forvirrende, og det har det nok også været for direktoratet, som skulle samarbejde med flere foreninger på

en gang. Derfor foreslog direktoratet – noget usædvanligt – en samling af det uniformerede personale i én organisation. Forslaget stødte imidlertid mod stærke, veletablerede magtrelationer organisationerne imellem.

Betjentforeningen fra 1913 havde sit på det tørre med forhandlingsret og tætte relationer til direktoratet. Her mente man, at de andre jo bare kunne melde sig ind hos dem.

Hos FO stillede man sig positivt over for direktoratets forslag om en ny organisation for det uniformerede personale.

Lederforeningerne sagde hurtigt fra og gik deres egne veje.

Det lykkedes dog efterhånden FO og Betjentforeningen at finde sammen, men først efter hårde forhandlinger og en dramatisk exit i Betjentforeningen, hvor formand og hovedkasserer tog deres gode tøj og gik. Den interne uro svækkede tiltroen til Betjentforeningens rolle som den samlende organisation, hvilket øgede FO's spillerum. Dermed var vejen banet for Dansk Fængselsforbund.

STIFTENDE KONGRES

Dansk Fængselsforbund blev stiftet på en kongres den 14. august 1939 med deltagelse fra: Horsens, Vestre Fængsel, kvindefængslet i Vestre Fængsel, Nyborg, Sønder Omme, Vridsløselille, Håndværkerforeningen og redaktøren for Fængselsfunktionæren.

De 21 delegerede behandlede det nye forbunds love og det kontroversielle spørgsmål om formandsposten. Hvem skulle besætte den? Både formanden for betjentforeningen og FO stillede op, og kampafstemningen blev så snæver, som den kunne blive: P.V. Hansen fra Betjentforeningen fik 10 stemmer, M.A. Mørch fra FO fik 11 og var dermed valgt. A.C. Petersen, Horsens, der var formand for Håndværkerforeningen, blev næstformand.

MAGTKAMP

Provinsens arresthuse var helt fraværende på kongressen af den simple grund, at arrestbetjentene typisk ikke var organiserede.

Først midt under Anden Verdenskrig blev Fængselsforbundet samlet i én organisation. Det skete i 1943. Her ses pistolbevæbnede fængselsbetjente i Horsørølejren samme år.

Spørgsmålet blev, hvem der skulle organisere dem. FO var den eneste organisation, der kom fra den kommunale sektor, og det lå lige for, at arrestfunktionærerne skulle organiseres hos dem.

Det var da også den nye formands ønske. Han kom som nævnt fra FO, men måtte dog opgive strategien om, at FO skulle blive en landsdækkende organisation for arrestbetjente. M.A. Mørch gik af som formand i maj 1941. Onde tunger sagde, at M.A. Mørch ikke var gået, men var "blevet gået" som forbundsformand.

De lidt uklare omstændigheder omkring M.A. Mørchs afgang udløste en åben magtkamp. Den udspillede sig efter, at næstformand A.C. Petersen blev konstitueret som forbundsformand. Han gav københavnerne råd for usødet og lykkedes med sin strategi om at få provinsfunktionærerne knyttet direkte til forbundet i hvert fald de jysk-fynske.

Den nye forbundsformand A.C. Petersen spillede højt spil. Det samme gjorde FO ved at true med udmeldelse – tre år efter etableringen af Dansk Fængselsforbund. FO's trussel om udmeldelse var ikke bare et slag i luften, det vidste A.C. Petersen.

Foruden sin størrelse havde den københavnske organisation sit medlemskab af DsF/LO med ca. 200 medlemmer i modsætning til Fængselsforbundet.

Det gav FO en særstatus også forhandlingsmæssigt. Via sit medlemskab af DsF/LO, var FO tilknyttet en stærk og indflydelsesrig hovedorganisation. Ad den vej kunne FO enten udfordre Fængselsforbundets forhandlingsret med direktoratet eller forlade Fængselsforbundet og bevare sin forhandlingsret via DsF/LO.

De mange spil i kulissen og de ubesvarede spørgsmål skulle finde deres løsning på Fængselsforbundets første ordinære kongres i maj 1943. Kongressen valgte A.C. Petersen til formand.

Efter valget veg han ikke tilbage for en åben konfrontation med FO, hvor alt blev sat på ét bræt. A.C. Petersen var helt på det rene

med FO's styrkeposition og muligheder for at agere. Hans modtræk var det klassiske "if you can't beat them, join them". Fængselsforbundets formand arbejdede på at få forbundet meldt ind i DsF/LO – ikke for landsorganisationens blå øjnes skyld, men for at neutralisere FO og dets handlemuligheder – og det lykkedes.

A.C. Petersen fik på kongressen en beslutning igennem om at sende et forslag om indmeldelse i De samvirkende Fagforbund til urafstemning blandt medlemmerne. FO anbefalede sine medlemmer at stemme blankt, og det råd fulgte et flertal af de københavnske medlemmer: 88 stemte blankt, 15 stemte nej og 48 ja. Men da det samlede resultat forelå i efteråret 1943, blev det et stor ja til medlemskab af landsorganisationen – 556 stemte for, 215 imod og 105 blankt.

Afstemningsresultatet afspejlede styrkeforholdet mellem parterne. FO havde tabt og ikke kun afstemningen, men også dens konsekvenser. Fængselsforbundets indmeldelse i DsF/LO rev tæppet væk under FO's mulighed for selvstændig forhandlingsret ved en udtræden af Fængselsforbundet. Omvendt havde DsF/LO via A.C. Petersens indsats opnået, hvad man ikke havde opnået via FO, nemlig at få hele Fængselsforbundet ind i folden.

Først i 1943 blev forbundet altså til én organisation. Modsætningerne havde hærdet organisationen, og Fængselsforbundet var efter krigen i stand til at organisere flere og flere af foreningerne i fængselsorganisationsklyngen for endelig – i 2007 – at have hele det uniformerede ikke-akademiske personale under sine vinger.

Dermed havde Fængselsforbundet indfriet hensigten tilbage fra den første kongres i 1939.

FÆNGSELSFORBUNDET FYLDER 100 ÅR

Landets fængselsbetjente har organiseret sig i et fælles fagforbund siden 1913. Det fejrer vi i Fængselsfunktionæren med at kigge tilbage på den faglige organisering på vores arbejdsplads. Artiklerne bygger på historikeren Søren Federspiels bog "Fagligt fællesskab under forandring. Fængselsforbundet i Danmark 1913-2013," som udkommer senere i år.